

Andra roten, tomt 125

Kvarteret Stadsmäklaren

Femte roten 1637–56 v

Kungsgatan. norra sidan mellan Magasinsgatan och Västra Hamnen

Första roten 1657–70

Per Olsson styckjunkare

Per Björnson böcker 1670

Nils Jacobsson Bagge

1670–77, M1676: 2 tomter

Ett par tomter vid Magasinsgatans och Kungsgatans nordöstra hörn ägdes redan före 1670 av Nils Jacobsson Bagge, född i början av 1640-talet som son till *båtekarlen Jacob Engelbreksson Bagge*, 9.38 (omtalad 1643–77, samma släkt som Götherberg – se Berg II:3–4, 487): Vid Karlstads rådhusrätt uppträdde Nils Jacobsson 1.4.1668 som fullmäktig för hustru *Cecilia von Lengerken* från Göteborg. Den 13 april och 2.10.1668 kunde han vid samma rätt visa fullmakt av senior *Jürgen von Holten på samtliga Hans Mackliers arvingars vägnar*. Han omtalas i Ale härad vid tinget i november 1669 som tobakshandelsinspektören Nils Jacobsson. Vid Göteborgs rådhusrätt mötte han 24.11.1670 *Lars Helgesson som ombud för Cordt Braun- Johan* rörande injurier, expenser m.m. Cordt-Braun ansåg att Nils Jacobsson hade tillvällat sig mer trävaror än som tillkom hans principal Michael Moyardt i Amsterdam. Genom Nils Jacobssons åtgärder skulle en del trävaror ha fördärvats genom stormen.

Den 14.4.1671 besvärade sig Nils Jacobsson vid rätten i Göteborg över en borgare i Marstrand *Anders Andersson Tolleshuusen*, som utan laga process skulle ha tillvällat sig 14 tunnor sill av 49½ tunnor, som tillhörde honom Nils Jacobsson och som Nils Jacobsson hade saltat och tillrett med spanskt salt och inlagt i Peder Olofssons bod därstädes. Tolleshuusen hävdade, att de 14 tunnorna hade assignerats honom som betalning av hans debitor *Lorens Jung* men skulle enligt Nils Jacobsson inte gitta (= orka) bevisa det lagligen. Lorens Jung betygade för rätten ”med hand å bok” sig inte ha mer än 9 tunnor sill liggande saltade med franskt salt och sade sig icke ha gett Anders Tolleshuusen order eller tillstånd att lägga beslag på någon del av Nils Jacobssons 49½ tunnor i Peder Olofssons bod. Eftersom detta strävade mot stadens välfångna privilegier och Borgerskapets rätt lovade rätten att vända sig till borgmästare och råd i Marstrand och be dem förhjälpa Nils Jacobsson till sin rätt. Men den 25 maj sade sig rätten efter moget övervägande inte kunna uträtta något i ärendet utan lämnade åt Nils Jacobsson att söka sin egen rätt på vad sätt och av vem han bäst kunde och gitte.

Samma år på hösten besvärade sig Nils Jacobsson enligt resolutionsboken över något övervåld, som snickarna hade gjort på hans arbetsfolk i hans hus. Det beslöts att ”bemålte stadssnickare som stadens borgare och ordentlige mästare skulle vara närmast att antaga och fullgöra hans arbete”. Men om snickarna icke ville fullgöra arbetet mot skäligen betalning, skulle det stå Nils Jacobsson fritt att bruka, vilka snickare han ville.

Den 20.12.1675 uppträdde Nils Jacobsson på sin broder båtekarlen *Hans Jacobssons* (7.47) vägnar mot *Knut Andersson*, som underlåtit att betala Hans Jacobssons förtjänta frakt. Syster var *Gunilla Jacobsdotter*, gift *Anders Håkansson*.

Den 18.1.1672 utnämndes Nils Jacobsson till stadsfiskal i Göteborg, en befattning, som han innehade till slutet av 1677 mot en lön som varierade mellan 100 och 150 d smt. Dessutom skulle han enligt resolution den 20.5.1672 ”för utropet och tolagens fordrande” erhålla 50 d smt. *Lorentz Goos* hade klagat över att Nils Jacobsson förföljde honom och var skyldig honom pengar, varför Nils Jacobsson den 20.12.1672 förmanades till ”höfligh- och skickelighet uti sitt ämbete.” Till fiskalens uppgifter hörde, att kontrollera att handelsförordningarna respekterades. 1672 angav sålunda Nils Jacobsson handelsdrängar (som utan att ha avlagt burskapsed) på egen hand bedrivit handelsrörelse.

I Forsells ”Borås stads historia” finns en utförlig biografi över Nils Jacobsson. Enligt denna kungjordes den 27.10.1676 landshövdingens ”angenäma rekommendation till den ledigblivna borgmästaretjänsten (i Borås) för stadsfiskalen i Göteborg Nils Jacobsson”. Kungl. Maj:ts konfirmation på Nils Jacobssons borgmästarevärdighet, daterad Stockholm den 8.11.1680, upplästes i Borås rådhusrätt den 29.12.1680 och däri står, att Nils Jacobsson var lagfaren och förståndig och hade erhållit goda lovord för sin förmåga och sitt uppträdande. Forsells omdöme är, att ”det skulle snart visa sig att Borås, ehuru motvilligt, likväl i Nils Jacobsson förvärvat en administrativ kraft, som väl behövdes under snart förestående utomordentliga påfrestningar” Nils Jacobsson avled vid 63 års ålder och begravs den 10.5.1704: han hade då varit död någon månad, ty hans fränfälle omnämndes i det Kungliga rådet av landshövdingen den 3.4.1704.

Han var gift åtminstone två gånger: en hustru avled den 18.12.1689. Hans änka var *Margareta Walleria*, dotter till biskopen i Göteborgs stift *Daniel Laurentii Wallerius och Margareta Schomera*. Hon begravdes den 30.5.1714.

Den 8.8.1701 skrev Nils Jacobsson till matronan Stina Walleria, att eftersom hon var skyldig David Kinnerdt några penningar, hade han givit David Kinnert en växel på Stina Walleria på 40 daler och han hoppades, att hon skulle betala omedelbart. Betalning tycks ha följt, ty Gundla Jacobsdotter (Nils J:s syster? el Kinnert?) kvitterar: ”Item desse ovannämnde 40 d smt på min broders vägnar av Herr Hans Smitt bekommit. Noch erkänner iag att hafwa emottagit af hustru Gundla Jacobsdotter 40 d smt. säger 40 d smt, som hon hafwer betalt på sin gård Gbg 30 mars 1702 David Kinnerdt” (Hans Paul Smitt bevittnar originalet)

Den 18.5.1708, 231 omnämner Göteborgs magistratsprotokoll Borgmästare och råds skrivelse från Borås av den 7 maj angående framlidne Borgmästare Nils Jacobssons hus och gård därstädes, som hade anslagits till åtskilliga dess kreditorers avbetalning.

Göteborgs registratur den 5.11.1713 innehåller ett brev ställt till rådman Windruf i Borås ang sal *kaptan Meurmans* barna arvsmedel (160 d smt). Det sägs att arvet borde dem tillfalla hos deras morbroder och förmyndare sal borgmästare Jacobsson. ”Fru Borgmästerskan gör fuller pretention på en systems andel men syskonen ha varit flera. En son hade nyligen skrivit från Karlskrona och en var i Malmö”.

Amiralitetskaptenen Paul Kohlhoff

1679–81 Gustavi tomtöreslängder 1680–81 2 tomter (se 4.41, 5.43)

Sedan Nils Jacobsson flyttat till Borås var den Lübecksfödde amiralitetskaptenen Paul Kohlhoff åbo på de två tomter, som Nils Jacobsson själv hade bebott i tomtöreslängden kallades han ”Kåhlhufwud”. Kanske köpte han gården senare.

Påfwel Kohlhoff gifte sig den 8.11.1682 med fru *Anna Tack(s)*. Hon var dotter till *vårdshusvärden Adolph Tack* (5.43 v och 5, 43 ö). Den 8.4.1685 krävde sal *Vincent Beckmans arvingars fullmäktig Petter Sörman* skeppskaptenen Paul Kåhlhoff på vad dennes förre man avlidne *Ambjörn Eriksson* var skyldig.

Paul Kohlhoff hade den 16.5.1681 uppbjudit *Johan Schwartzkopfs* hus och gård för skuld. Kanske var det denna gård, som *Ambjörn besökare* köpte av Paul Kohlhoff och betalade huseköpspenning 4.16 d smt för den 18.7.1681.

Den 6.11.1688 pantsatte Paul Kohlhoffs hustru Anna sina hus till Mons Jacob Jürgensson för ett lånat kapital av 399 rdr och 18 sk.

Magistraten skrev den 8.5.1691 (Ba:7) angående avlidne amiralitetskaptenen Paul Kohlhoff här i staden, som varken hade släkt eller anförvanter i staden, ”men förmenas hava sin släkt i Lübeck, varest han födder är. ej heller är någon av dess hustrus släkt nu för tiden här i staden tillfinnandes än en gammal hustru Catharina Tack (d.v.s. Anna Tacks syster Catharina, gift 17.7.1666 med Anders Larsson Mörck) som förutan det att på förståndet felar i det övriga av så ringa villkor är, att hon åstundar hädanefter till fribrödet uti stadens hospital intaget bliva”.

När Nils Jacobsson sålde sina Göteborgstomter är icke bekant men det var dessa tomter det var fråga om. när *Lector Gymnasii Andreas Areel* (begr. 6.6.1697) den 12.7.1693 första gången lagbjöd hus och gård på Konungsgatan mellan glasmästare Matthias Henrikssons gård å östra (vilken gård också tillhört Nils Jacobsson) och proviantskrivare Hans Olufssons gård å västra, som han köpt av *handelsmannen Anders Germundsson* (burskap 9.11.1682, stamfar för Cederbourg, se 4.27 v, kv Bokh) för 700 d smt.

Gården ägdes 1698 av lektor Areels arvingar. Andreas Areel var gift med *Catharina Trogelia*, dotter till *collega scolae Lars Trogelius*, död 5.3.1671 och *Anna Taggelia* (i hennes första gifte, gift andra gången med *biskopen i Göteborg Laurentius Billichius*, född 1597, död 1677). Catharina Trogelia (död i Söndrum 26.8.1747) gifte om sig med

Ericus Giers

(född 1678, död 22.9.1737 som kyrkoherde i Söndrums socken i Halland) Ang Ericus Giers se Gustaf Asplund, släkten Giers, s 42–43

Han pantsatte gården den 21.9.1707 till hospitalet. Han var ägare 1710 men 1714 omtalar skattningslängden

Sal Casper Grönbergs änka Ellika Radhe

som bosatt i gården. Handelsmannen Caspar Andersson, som fick burskap 10.3.1704 begravdes 6.9.1712 (bou 1713:430) och efterlämnade då fem omyndiga barn *Maria Elisabeth*, begr. 4.3.1722, *Jonas*, *Anders*, *Jacob Bryngel*. Änkan hade svågarna kapten Lars Båthman och övervisitören Anders Grönberg, vika liksom Hans Ohlsson och Herr Matthias Thilisch var barnens närmaste anförvanter. Barnen ärvde sin farmor *Elisabeth Graff* (3.62 ö).

Vid kämnärsrätten den 5.8.1713 vände sig Ellika Grönberg – Radhe mot kvinnspersonen *Sissela Andersdotter*, som sistlidna bönedag den 10 juli under högmässan hade sprungit iväg från hennes

minsta barn, ett år gammalt, sedan hon satt pojken på köksbordet, som stod i andra våningen. Barnet reste sig från bordet och tog sig fram till fönstret och föll därifrån ned i gatan ”men den högste guden hade behagat göra det under med hennes lilla barn, att det förmodligen skulle komma till sin förriga hälsa”. Sissela erbjöd sig att betala doktorn och medikamenterna,

Ellika Radhe var 1715 omgift med *handelsmannen Jacob Sands (Sandtz)*, burskap 14.3.1715 Se 3.62 ö 1715

Bagaren Petter Hall (svärson till *timmermannen Sven Engelbrektsson*) hade den 14.2.1730 tillhandlat sig handelsmannens Jacob Sands hus och gård. Var (när?) fortfarande skyldig 850 d smt. Han förde en kringla i sigillet. Han inrättade i gården ett bageri, som omkring 1748 övertogs av

Bagaren Carl Fiedrich Hermansson Brehmer,

(1750–80)

son till en bryggare i Stockholm Carl Fredrik Brehmer fick burskap den 26.6.1747 och blev sedermera ålderman. När han avled 4.7.1784 efterlämnade han hus och gård på tvenne tomter vid Kungsgatan samt en halv tomt vid Västra Hamnen och reparebanan till sin änka *Cornelia Hall*, död 24.6.1791 (bou 1.3.1792). Den 13.3.1794 inköptes gården för 3 700 rdr rgs av

Bagaremästare Johan Engelblom

(1795–1802)

född 1767, burskap 12.12.1794 som bagaremästare. Ägde 1801 hus och gård nummer 2.125 i hörnet av Kungs- och Magasinsagatorna med bageri, samt ½ tomt vid Västra Hamnen 1.28 med en bod vid västra ändan samt små bodar utmed sidorna.

Senare uppbud av 2.125

<i>jungfru M E Brehmer</i>	29.6.1807
<i>bagare Johan Engelblom</i>	26.4.1813
<i>bagare Emanuel Wendt</i>	10.6.1822
<i>änkan M C Wendt</i>	14.12.1835
<i>reg.veterinär C W Bergström</i>	5.10.1863
<i>bagare Carl August Lomberg</i>	14. 4.1851
<i>smedsmästare C W Monthell</i>	4.11.1867